

Tècnica de la pedra seca

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Castellbell i el Vilar
Alçada: 187

Coordenades:

Latitud: 41.64738
Longitud: 1.85131
UTM Est (X): 404344
UTM Nord (Y): 4611264

Classificació

Número de fitxa 08053 - 189
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tècnica artesanal
Estil / època: Contemporani Modern Popular
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: No hi ha ningú que s'hi dediqui i pràcticament ningú que en sàpiga treballar.
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 31/12/2016 - 01:00

Descripció

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una

tasca específica, com llandes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterrar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Joan Valls (2002) ha pogut estudiar diversos contractes d'arrendaments de vinyes a parcers on s'estableixen els drets i deures a l'hora de construir barraques o tines. Però en lloc parla dels constructors de les barraques. Parla d'un possible barraquer resident a Castellbell i el Vilar, anomenat Benet Rafart.

Observacions:

Els murs de contenció de l'antic traçat de la via construïda pel Cremallera des de l'estació del Nord a Castellbell i el Vilar fins a Monistrol de Montserrat, també estan fets amb la mateixa tècnica.

Història

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

BARGAS i FÀBREGAS, Jaume de (2006). Barraquers o margeters; dins El Brogit, Periòdic informatiu de Castellbell i El Vilar, 307bis, desembre de 2006, pp.15

BARGAS i FÀBREGAS, Jaume de (2014). Els oficis de la pedra; dins El Brogit, Periòdic informatiu de Castellbell i El Vilar, 394, novembre de 2014, pp.13

MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.

MASATS, Joan (2002). La paret seca, un patrimoni dels avantpassats; dins El Brogit, Periòdic informatiu de Castellbell i El Vilar, 254, febrer de 2002, pp. 11.

PUIGDELLÍVOL, Marcel·lí (2014). La pedra seca a Castellbell i El Vilar: dipòsits de vinya; dins El Brogit,

Periòdic informatiu de Castellbell i El Vilar, 395, desembre de 2014, pp.11
 PUIGDELLÍVOL, Marcel·lí (2015). Inscripcions trobades a barraques de pedra seca; dins El Brogit, Periòdic informatiu de Castellbell i El Vilar, 401, juny de 2015, pp.16.
 QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
 RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
 SANTAMARIA, ramon (2016). Tines i barraques de vinya; dins El Brogit. Periòdic informatiu de Castellbell i El Vilar, 411, maig de 2016, pp.16.
 SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
 SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
 SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
 SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
 VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

